

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAŁGORZATA KRASNODEBSKA-TOMKIEL

DOK2-411-2/09/KS

Warszawa, dn. 24 sierpnia 2010 r.

DECYZJA Nr DOK- 7/2010

I. Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz na podstawie art. 3 ust. 1 oraz art. 5 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. *w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu* – (Dz. U. UE L 001, 04.01.2003, s. 1), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, w toku którego **uprawdopodobniono**, że Stowarzyszenie Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie:

1. nadużywa pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji na tym rynku wskutek przyjęcia, iż twórcy będący członkami tego stowarzyszenia i niemający takiego statusu mogą wypowiedzieć powierzenie praw z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego – co stanowi naruszenie art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

2. nadużywa pozycji dominującej na znacznej części rynku wspólnego wskutek przyjęcia, iż twórcy będący członkami tego stowarzyszenia i niemający takiego statusu mogą wypowiedzieć powierzenie praw z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego – co stanowi naruszenie

art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE z dnia 9 maja 2008 r. nr C 115);

oraz po **przyjęciu zobowiązania** Stowarzyszenia Autorów ZAiKS do takiego kształtowania zasad wypowiedzenia przez członków Stowarzyszenia i osoby niemające takiego statusu powierzenia praw do zbiorowego zarządzania w umowach o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania, że powierzenie może być wypowiedziane z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Stowarzyszenie Autorów ZAiKS **obowiązek wykonania powyższego zobowiązania.**

II. Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów określa termin wykonania przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS zobowiązania określonego w pkt I niniejszej decyzji na 31 grudnia 2010 r.

III. Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Stowarzyszenie Autorów ZAiKS, **obowiązek złożenia informacji** o stopniu realizacji zobowiązania określonego w pkt I decyzji w terminie 30 dni od upływu terminu wskazanego w pkt. II decyzji poprzez:

1. Przekazanie Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów treści wzorca umowy o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania zgodnej z pkt I decyzji, tj. zawierającej postanowienie przewidujące, że powierzenie może być wypowiedziane z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego.
2. Podanie daty, w której zakończone zostało rozsyłanie umów o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania do wszystkich podmiotów, których prawami ZAiKS zarządzał na podstawie „Zobowiązania organizacyjnego” lub „Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania” .
3. Przekazanie informacji o liczbie autorów, których prawami ZAiKS zarządzał przed datą przyjęcia wzorca, o którym mowa wyżej, z którymi do końca terminu określonego w pkt II decyzji ZAiKS:

- a) zawarł nowe umowy
 - b) nie zawarł nowych umów
- oraz informacji o przyczynach ewentualnego nie zawarcia nowych umów.

U z a s a d n i e n i e

(1) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej „Prezesem Urzędu”, „Prezesem UOKiK”) wszczął w dniu 1 grudnia 2009 r. postępowanie antymonopolowe przeciwko Stowarzyszeniu Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie (zwanym dalej także „Stowarzyszeniem”, „ZAiKS”) w związku z podejrzeniem:

I. nadużywania przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji na tym rynku wskutek przyjęcia, iż twórcy będący członkami tego stowarzyszenia i niemający takiego statusu mogą wypowiedzieć powierzenie praw z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego – co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej „ustawą”);

II. nadużywania przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie pozycji dominującej na znacznej części rynku wspólnego wskutek przyjęcia, iż twórcy będący członkami tego stowarzyszenia i niemający takiego statusu mogą wypowiedzieć powierzenie praw z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego – co może stanowić naruszenie art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE z dnia 9 maja 2008 r. nr C 115).

(2) Warunki wypowiedzenia powierzenia praw w zarząd ZAiKS będące przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie zostały przez ZAiKS wprowadzone w życie w trakcie innego postępowania antymonopolowego, które przed wszczęciem powyższego postępowania prowadził Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

Delegatura w Warszawie w sprawie zasad rezygnacji przez autorów z usług ZAiKS (sygn. RWA-410-1/07/GM). Po przeprowadzeniu wspomnianego postępowania antymonopolowego Prezes UOKiK wydał w dniu 21 lipca 2009 r. decyzję nr RWA-10/2009, w której:

I. umorzył postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenia art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) wskutek zawarcia przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie (dalej: ZAiKS) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych, przez przyjęcie „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, w świetle którego wygaśnięcie przeniesienia tych praw następuje po upływie pięcioletniego okresu bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia;

II. uznał za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, nadużywanie przez ZAiKS pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji na tym rynku przez przyjęcie „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, w świetle którego wygaśnięcie przeniesienia tych praw następuje po upływie pięcioletniego okresu bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia – i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 11 kwietnia 2008 r.;

III. umorzył postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenia art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE z dnia 29 grudnia 2006 r. nr C 321 E s. 37) poprzez zawarcie przez ZAiKS porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych, przez przyjęcie „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, w świetle którego wygaśnięcie przeniesienia tych praw następuje po upływie pięcioletniego okresu bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia;

IV. umorzył postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenia

przez ZAiKS zakazu, o którym mowa w art. 82 TWE, nadużywania pozycji dominującej na znacznej części rynku wspólnego przez przyjęcie „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, w świetle którego wygaśnięcie przeniesienia tych praw następuje po upływie pięcioletniego okresu bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia;

V. nałożył na ZAiKS karę pieniężną w wysokości 407.256 zł (słownie: czterysta siedem tysięcy dwieście pięćdziesiąt sześć złotych), płatną do budżetu państwa z tytułu dopuszczenia się naruszenia określonego w ww. decyzji.

(3) Postępowanie zakończone ww. decyzją dotyczyło zasad rezygnacji przez autorów niebędących członkami ZAiKS z powierzenia temu stowarzyszeniu praw autorskich w zbiorowy zarząd, które obowiązywały w dacie jego wszczęcia. Zasady te wynikały dla autorów z „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, wprowadzonego do stosowania od dnia 1 stycznia 2004 r. na posiedzeniu Rady Stowarzyszenia w dniu 19 grudnia 2003 r.

(4) W toku ww. postępowania Prezes UOKiK ustalił, że zasady sprawowania przez ZAiKS zbiorowego zarządu zostały zmienione na mocy uchwał przyjętych w dniu 28 lutego 2008 r. i w dniu 29 lutego 2008 r. przez Zarząd i Radę ZAiKS. Na ich podstawie autorzy (członkowie i nie-członkowie) mogą zrezygnować z powierzenia ZAiKS zarządu prawami z sześciomiesięcznym okresem wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. W powoływanych uchwałach stwierdza się m.in., co następuje: **I. Do obowiązującego wzorca „Zobowiązania organizacyjnego” oraz do wzorca umowy o powierzeniu Stowarzyszeniu praw autorskich do zbiorowego zarządzania dopuszczają się, według uznania składającego, dołączenie Aneksu, wprowadzającego wskazane przez składającego ograniczenia, o których mowa w pkt. 1 i 2 Uchwały. Aneks powinien być złożony Stowarzyszeniu na piśmie, pod rygorem nieważności i będzie stanowił integralną część odpowiednio „Zobowiązania organizacyjnego” lub umowy o powierzeniu praw autorskich do zbiorowego zarządzania. 1. Autorzy podpisujący „Zobowiązanie organizacyjne” lub nieczłonkowie powierzający Stowarzyszeniu służące im prawa autorskie w zakresie zbiorowego zarządzania mogą: (...) c) zastrzec, że powierzenie praw może być wypowiedziane z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. 2. Jeżeli ograniczenia, o których mowa w pkt 1 składane są po podpisaniu „Zobowiązania organizacyjnego” lub umowy o powierzeniu Stowarzyszeniu praw autorskich do zbiorowego zarządzania, oświadczenie o tym ograniczeniu powinno być dokonane z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, wywołując skutek na koniec roku kalendarzowego. (...)**

III. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i ma odpowiednio zastosowanie także do osób, które przed dniem jej wejścia w życie dokonały powierzenia Stowarzyszeniu praw do zbiorowego zarządzania.

- (5) Z uwagi na opisaną zmianę praktyki, będącej podstawą wszczęcia postępowania w sprawie prowadzonej pod sygn. RWA-410-1/07/GM, Prezes UOKiK stwierdził w decyzji nr RWA-10/2009 zaniechanie przez ZAiKS stosowania zarzuconej praktyki ograniczającej konkurencję. Zarazem Prezes UOKiK podkreślił w uzasadnieniu ww. decyzji, że stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki ograniczającej konkurencję wiąże się z tym, że „ZAiKS nie działa już w sposób określony w sentencji decyzji, gdyż wprowadził nowe zasady rozwiązywania powierzenia praw. Przyjęte rozstrzygnięcie **nie oznacza jednak oceny w aspekcie prawa ochrony konkurencji obecnie obowiązujących zasad**. Niniejsza decyzja dotyczy bowiem wyłącznie praktyki ZAiKS opisaney w sentencji decyzji. Ich istotą było przyjęcie zasad, w świetle których autor niebędący członkiem ZAiKS nie mógł skrócić pięcioletniego okresu powierzenia praw bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia. Ta sformułowana praktyka bezsprzecznie nie jest już stosowana. Obecnie ZAiKS dopuszcza możliwość wypowiedzenia powierzenia przez autora. To, czy ZAiKS czyni to w sposób zgodny z prawem ochrony konkurencji, nie jest jednak przedmiotem tej decyzji – ze względów przedstawionych poniżej” (decyzja Prezesa UOKiK nr RWA-10/2009, s. 46).
- (6) Postępowanie zakończone niniejszą decyzją dotyczyło zatem oceny – w aspekcie przepisów o ochronie konkurencji – reguł sprawowania zbiorowego zarządu prawami autorskimi, a ściślej zasad rezygnacji autorów z zarządu sprawowanego przez ZAiKS, obowiązujących w tym stowarzyszeniu **po zmianie** przez nie zasad zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w decyzji nr RWA-10/2009.
- (7) Postanowieniem z dnia 1 grudnia 2009 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów wybrane dokumenty i materiały uzyskane w toku postępowania antymonopolowego zakończonego decyzją nr RWA-10/2009.
- (8) Pismem z dnia 19 maja 2010 roku Stowarzyszenie Autorów ZAiKS złożyło zobowiązanie do wprowadzenia w umowie o powierzenie w zarząd praw autorskich, która ma być stosowana wobec zarówno członków jak i nieczłonków Stowarzyszenia okresu wypowiedzenia wynoszącego trzy miesiące ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego, w którym dokonano wypowiedzenia.

- (9) Prezes UOKiK zawiadomił ZAiKS (pismo z dnia 26 lipca 2010 r.) o zakończeniu zbierania dowodów i umożliwił stronie zapoznanie się z aktami sprawy i przedstawienie ostatecznego stanowiska. Strona skorzystała z możliwości zapoznania się z aktami sprawy.
- (10) Stosując art. 11 ust. 4 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. *w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu*, w dniu 7 lipca 2010 r. Prezes Urzędu przedstawił Komisji Europejskiej przewidywaną decyzję w przedmiotowej sprawie. Komisja Europejska nie zgłosiła zastrzeżeń do projektu decyzji.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny

Strona postępowania

- (11) **ZAiKS działa w formie stowarzyszenia** i jest zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie VII Wydział Cywilny i Rejestrowy w dniu 19 lutego 1998 r., pod poz. RST 168. **ZAiKS zrzesza osoby fizyczne**. Według § 5 Statutu ZAiKS, członkiem tego stowarzyszenia „może być osoba mająca pełnię praw publicznych, której twórczość stanowi przedmiot prawa autorskiego i która wykaże się dorobkiem twórczym odpowiadającym wymaganiom regulaminu właściwej Sekcji Stowarzyszenia oraz podpisze obowiązujące zobowiązanie organizacyjne”.
- (12) **ZAiKS działa jako organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi** (dalej: OZZ) zgodnie z zezwoleniem udzielonym decyzją Ministra Kultury i Sztuki DP.041/Z/8/95 z dnia 1 lutego 1995 r., zmienioną decyzjami BP/WPA/041/Z/9/98 z 23 października 1998 r. i DP.WPA.024/98/03/mp z 28 lutego 2003 r. Działalność ZAiKS określają również postanowienia Statutu, uchwalonego przez Nadzwyczajne Walne Zebranie Statutowe Członków Stowarzyszenia w dniu 26 lutego 1987 r., zmienionego Uchwałą Zjazdu Delegatów z dnia 7 grudnia 1997 r.
- (13) Stosownie do obwieszczenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie ogłoszenia decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o udzieleniu i o cofnięciu zezwoleń na podjęcie działalności organizacji

zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (M.P. Nr 21, poz. 270) ZAiKS sprawuje zbiorowy zarząd m.in. prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych – na polach eksploatacji: (a) utrwalanie, b) zwielokrotnianie, (c) wprowadzanie do obrotu, (d) wprowadzanie do pamięci komputera, (e) publiczne wykonanie, (f) publiczne odtwarzanie, (g) wyświetlanie, (h) wystawianie, (i) użyczenie i najem, (j) nadanie za pomocą wizji lub fonii przewodowej albo bezprzewodowej przez stację naziemną, (k) nadanie za pośrednictwem satelity, (l) reemisja, (m) publiczne udostępnianie utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

- (14) W świetle tego obwieszczenia ZAiKS jest **jedyną OZZ** legitymowaną na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do sprawowania zbiorowego zarządu prawami do wymienionych utworów na ww. polach eksploatacji. W tym zakresie ZAiKS reprezentuje również na terenie Polski zagranicznych twórców zrzeszonych w organizacjach, z którymi ZAiKS ma zawarte umowy o wzajemnej reprezentacji. Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej ZAiKS wynika, że stowarzyszenie to współpracuje „z organizacjami ochrony praw autorskich z całego świata – dzięki czemu utwory polskich twórców eksploatowane poza granicami naszego kraju, jak i utwory zagranicznych twórców wykorzystywane w Polsce, są chronione na tych samych zasadach z mocy umów o wzajemnej reprezentacji”¹. ZAiKS informuje, że „współpracuje z blisko setką stowarzyszeń i agencji z całego świata, z którymi podpisał umowy o wzajemnej reprezentacji. Na mocy tych umów, ZAiKS reprezentuje i chroni na terenie Polski prawa kompozytorów i autorów z innych krajów świata, których utwory wykorzystywane są w Polsce”².

- (15) Do statutowych **zadań ZAiKS** należy ochrona praw autorskich oraz reprezentowanie i udzielanie pomocy w realizowaniu praw autorskich autorom zrzeszonym w Stowarzyszeniu i ich następcom prawnym (§ 3 pkt 1 Statutu). ZAiKS chroni prawa autorskie osób, które nie chcą lub nie spełniają wymogów, by stać się jego członkami (§ 3 pkt 2 Statutu). W tym zakresie ZAiKS inkasuje, dzieli i wypłaca wynagrodzenia twórcom i innym uprawnionym, niebędącym członkami ZAiKS, z

¹ [http://www.zaiks.org.pl/portalsaiks/zax_JakDzialaFirst.jsp?sysparameters=packed=\(true\);¶meters=IndexPath=INDEX\\$1657/INDEX\\$1671;ID=INDEX\\$1671;wstep=\(n\)](http://www.zaiks.org.pl/portalsaiks/zax_JakDzialaFirst.jsp?sysparameters=packed=(true);¶meters=IndexPath=INDEX$1657/INDEX$1671;ID=INDEX$1671;wstep=(n))

² [http://www.zaiks.org.pl/portalsaiks/zax_JakDzialaFirst.jsp?sysparameters=packed=\(true\);¶meters=IndexPath=INDEX\\$1657/INDEX\\$1671/INDEX\\$1674;ID=INDEX\\$1674;wstep=\(n\)](http://www.zaiks.org.pl/portalsaiks/zax_JakDzialaFirst.jsp?sysparameters=packed=(true);¶meters=IndexPath=INDEX$1657/INDEX$1671/INDEX$1674;ID=INDEX$1674;wstep=(n))

tytułu wykorzystania ich utworów zgłoszonych temu stowarzyszeniu (§ 17 ust. 2 Statutu).

- (16) ZAiKS zarządza prawami swoich członków na podstawie zobowiązania organizacyjnego. Jego tekst uchwała Rada Stowarzyszenia – na wniosek Zarządu i po wysłuchaniu Komisji Rewizyjnej (§ 32 pkt 3 Statutu). Statut nie zawiera analogicznych procedur dotyczących przyjmowania pod ochronę praw nie-członków. Przewiduje natomiast, że działalność ZAiKS może także dotyczyć ochrony praw autorskich tych osób. W § 17 Statutu przewidziano, że stowarzyszenie inkasuje, dzieli i wypłaca wynagrodzenie twórcom i innym uprawnionym, niebędącym członkami ZAiKS, z tytułu wykorzystania ich utworów zgłoszonych w ZAiKS (ust. 2). Prezydium Zarządu ZAiKS może zapewnić ochronę twórcom polskim, nie będącym członkami stowarzyszenia, na ich prośbę również w innym zakresie (ust. 3).

Zasady rezygnacji z zarządu prawami autorskimi

- (17) Uchwałą Rady Stowarzyszenia ZAiKS z dnia 29 lutego 2008 roku została wprowadzona możliwość skrócenia przez twórców będących członkami Stowarzyszenia i twórców niemających takiego statusu terminu powierzenia praw. Twórcy mogą obecnie zrezygnować z powierzenia praw Stowarzyszeniu z sześciomiesięcznym okresem wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. Oznacza to, że okres pomiędzy wypowiedzeniem a rozwiązaniem umowy może wynieść w niektórych przypadkach do półtora roku. Tekst ww. uchwały został ogłoszony na stronie internetowej ZAiKS w dniu 6 marca 2008 r., po czym ZAiKS rozesłało do wszystkich członków, spadkobierców twórców oraz autorów i wydawców, którzy powierzyli ZAiKS ochronę praw autorskich pisemną informację o możliwości podpisania aneksu do umowy łączącej z ZAiKS, którym to aneksem można w szczególności wyłączyć z zakresu powierzenia praw poszczególne pola eksploatacji. Do dnia 11 kwietnia 2008 r. ZAiKS zakończyło rozsyłanie do wszystkich członków, spadkobierców twórców oraz autorów i wydawców, którzy powierzyli ZAiKS ochronę praw autorskich pisemną informację o możliwości podpisania aneksu do umowy łączącej z ZAiKS zgodnie z ww. uchwałą z lutego 2009 r.³

³ decyzja Prezesa UOKiK nr RWA-10/2009, s. 9

Stanowisko strony postępowania

- (18) Stowarzyszenie nie zgodziło się z zarzutem nadużywania pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych oraz na znacznej części rynku wspólnego. W piśmie z dnia 16 marca 2010 roku Stowarzyszenie stwierdziło, że skracanie okresu wypowiedzenia uniemożliwiłoby wykonywanie ustawowych i statutowych obowiązków ZAiKS oraz powodowałoby dekompozycję zbiorowego zarządzania. Zdaniem ZAiKS skrócenie okresu wypowiedzenia, które dokonano uchwałą Rady Stowarzyszenia z dnia 29 lutego 2008 roku, jest już odpowiednie.
- (19) Stowarzyszenie podniosło, że jego obowiązkiem jest należyte wykonywanie zbiorowego zarządu. Na ten obowiązek składa się w szczególności oferowanie użytkownikom utworów, racjonalnych warunków licencyjnych. Takie warunki powinny umożliwiać osiągnięcie stanu pewności oraz bezpiecznego korzystania przez użytkowników z pozyskanych praw przez zamierzony przez użytkowników okres. Zdaniem ZAiKS nadmierne skracanie okresów wypowiedzenia powoduje, że w trakcie realizacji przedsięwzięć lub zamierzonej eksploatacji utworu dochodzi do zmian w zasobie repertuarowym ZAiKS, co ma bezpośrednie przełożenie na ograniczenie zakresu pozyskanych przez licencjobiorcę praw i warunki ich wykorzystywania przez licencjobiorców, pozbawiając ich tytułu do korzystania z poszczególnych pozycji repertuarowych.
- (20) Stowarzyszenie stwierdziło również, że powyższe zagadnienie ma także istotne znaczenie dla ochrony interesów twórców. Zdaniem ZAiKS, sięgnięcie po określoną pozycję repertuarową często łączy się z próbami wymuszenia na twórcach rezygnacji ze standardowych warunków i wydatnego ograniczenia wysokości wynagrodzenia lub rezygnacji z prawa do niego. W takiej sytuacji argumentuje się, że zamawiane korzystanie z utworu stanowi jego promocję owocującą wzrostem zapotrzebowania na utwór w innych obszarach eksploatacyjnych i twórca powinien poprzestać na stworzeniu mu korzystnych perspektyw w tym zakresie. Stowarzyszenie uważa, że w

warunkach rynku producenta jest to niezwykle groźna argumentacja, której przeciwstawić się można jedynie odwołując się do związania warunkami powierzenia Organizacji Zbiorowego Zarządzania praw do zbiorowego zarządzania. Stowarzyszenie podkreśliło, że optując za pozostawieniem dłuższego okresu wypowiedzenia nie kieruje się własnym interesem. Wprowadzenie krótszych okresów wypowiedzenia jest technicznie możliwe. Jednakże ze względu na skutki w sferze ochrony twórców i godnych ochrony interesów użytkowników, nie należy wprowadzać krótszego okresu. Stowarzyszenie uważa, że wprowadzenie zbyt krótkich okresów powodowałoby dekompozycję zbiorowego zarządzania. Sensem zbiorowego zarządzania jest bowiem umożliwienie łatwego dostępu, na porównywalnych, typowych i słuszych warunkach, do repertuaru danej OZZ, w tym w miarę możliwości repertuarowych, także do całego repertuaru, zarówno krajowego jak i zagranicznego, danego rodzaju utworów, a także przejęcie przez OZZ obowiązku ustalenia uprawnionych do poszczególnych faktycznie wykorzystanych pozycji i dokonania z autorami indywidualnych rozliczeń. Istota tego mechanizmu polega jednocześnie na dostępności, racjonalności warunków i pewności użytkownika, z którego zdjęte zostaje określone ryzyko. ZAiKS stoi na stanowisku, że zbyt krótki okres wypowiedzenia podważałby to, co składa się na istotę zbiorowego zarządzania, a mianowicie zapewnienie użytkownikom dostępu do twórczości i możliwości korzystania z twórczości na zestandaryzowanych, racjonalnych warunkach, bez potrzeby ustalania osoby uprawnionego, ustalania stanu prawnego poszczególnych utworów, indywidualnego prowadzenia negocjacji i indywidualnego ustalania warunków realizowania praw do utworów.

- (21) Stowarzyszenie rozważało również sytuację, w której autor decyduje się na przejście do innej OZZ, jeżeli taka działa w zakresie objętym powierzonym ZAiKS zbiorowym zarządem. Zdaniem Stowarzyszenia w tej sytuacji koniecznym okresem wypowiedzenia byłoby również wypowiedzenie z zachowaniem półrocznego okresu ze skutkiem na koniec roku. Taki okres konieczny jest według ZAiKS do uregulowania sytuacji prawnej użytkownika obejmującej korzystanie z danych utworów albo przez ustalenie, że nowa OZZ (z którą użytkownik ma lub powinien dopiero zawrzeć umowę licencyjną) ma umowy generalne obejmujące omawiane prawa z samego faktu wejścia utworów w skład swojego repertuaru, albo przez indywidualne pozyskanie praw umożliwiające ich dalszą eksploatację.

(22) Stowarzyszenie podniosło również problem mechanizmu wygaśnięcia reprezentacji w odniesieniu do kategorii tzw. wielkich praw, a więc utworów dramatycznych, muzyczno-dramatycznych oraz utworów poetyckich powyżej 13 wersów i wielkich form literackich. Zdaniem ZAiKS analiza uwarunkowań eksploatacyjnych tej kategorii utworów uzasadnia wniosek, że licencjonowanie korzystania z nich łączy się z reguły z większymi przedsięwzięciami inwestycyjnymi. Według Stowarzyszenia uzasadnia to postulowanie także w odniesieniu do tej kategorii utworów, sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku.

(23) W piśmie z dnia 19 maja 2010 roku Stowarzyszenie Autorów ZAiKS wyraziło gotowość zmiany kwestionowanych przez Prezesa Urzędu zasad wypowiedzenia powierzenia praw przez członków Stowarzyszenia i osoby, które nie mają takiego statusu, poprzez kształtowanie relacji z tymi osobami na podstawie umów o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania. Na jej podstawie członkowie i nieczłonkowie Stowarzyszenia mieliby możliwość wypowiedzenia powierzenia praw w trzymiesięcznym okresie ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego, w którym dokonano wypowiedzenia.

Następnie w piśmie z dnia 2 lipca 2010 r. Stowarzyszenie przedstawiło projekt wzoru nowej umowy o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania, która miałaby zawierać postanowienia będące wypełnieniem zobowiązania. Zgodnie z § 7 tego projektu *„powierzenie może być wypowiedziane przez każdą ze Stron, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego. Wypowiedzenie nie narusza praw i obowiązków wynikających z umów licencyjnych zawartych przez ZAiKS na czas oznaczony. Paragraf 8 stosuje się odpowiednio.”* (ust. 1). *„Powierzenie nie traci mocy z chwilą śmierci Powierzającego lub przeniesienia autorskich praw majątkowych, jednak następcy prawni Powierzającego mogą wypowiedzieć Powierzenie na zasadach określonych w ust. 1”* (ust. 2). Natomiast zgodnie z § 8 tego projektu *„Mimo wypowiedzenia Powierzenia, ZAiKS będzie uprawniony do dochodzenia wszelkich roszczeń wynikających z Powierzenia oraz rozliczania wynagrodzeń z tytułu wykorzystania utworów objętych Powierzeniem oraz opłat, o których mowa w § 2 ust. 2, należnych za czas obowiązywania Powierzenia lub stanowiących wierzytelności ZAiKSu należne od Powierzającego. Paragraf 2 ust. 1 pkt 11 oraz ust. 2 – 3 stosują się odpowiednio”*.

Jednocześnie Stowarzyszenie wyjaśniło, że sens zapisu § 7 ust. 1, w myśl którego *„wypowiedzenie nie narusza praw i obowiązków wynikających z umów licencyjnych zawartych przez*

ZAiKS *na czas oznaczony*” zmierza do nienaruszania umów terminowych zawieranych przez ZAiKS z licencjobiorcami, w skróconym trzymiesięcznym okresie wypowiedzenia. Dzięki takiemu ujęciu wypowiedzenie powierzenia praw umożliwi licencjobiorcy doprowadzenie do końca planowanego zamierzenia (np. zaplanowanych wystawień, koncertów), na które może być zawarta np. umowa przewidująca wykorzystanie np. przez okres roczny praw autora, który w międzyczasie może zrezygnować z powierzenia ZAiKS zarządu swoimi prawami.

Ww. pismem z dnia 2 lipca 2010 r. ZAiKS poinformowało również, że po uchwaleniu przez Radę Stowarzyszenia (na wniosek Zarządu i po wysłuchaniu Komisji Rewizyjnej), nowego tekstu powierzenia autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania tymi prawami, Stowarzyszenie dokona wypowiedzenia wszystkich uprzednio zawartych umów powierzenia, z zachowaniem przewidzianych w nich okresów wypowiedzenia, wysyłając do dnia 31 grudnia 2010 roku pisma, których projekt załączono. W pismach tych ZAiKS proponuje autorom podpisanie nowego tekstu umowy. Od 1 stycznia 2011 roku ZAiKS będzie stosował nowy tekst umowy w relacjach ze wszystkimi powierzającymi mu prawa w zarząd. Tak więc podjęcie wdrożenia nowego tekstu powierzenia praw powinno nastąpić do końca b.r. kalendarzowego.

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

Interes publiczny

- (24) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów należy do sfery prawa publicznego. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy, Prezes Urzędu działając w interesie publicznym, chroni interesy przedsiębiorców i konsumentów. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego *publicznoprawny charakter ustawy powoduje, iż znajduje ona zastosowanie wówczas, gdy jest zagrożony lub naruszony interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego*⁴. Rynek taki funkcjonować może prawidłowo, gdy zapewniona jest możliwość powstania i rozwoju konkurencji. Jedynie w warunkach nieznieszczonej konkurencji, przedsiębiorcy i konsumenci mają gwarancję realizacji konstytucyjnej wolności gospodarczej i ochrony swoich praw. Istotą konkurencji jest

⁴ wyrok SN z dnia 29 maja 2001 r., sygn. I CKN 1217/98

bowiem współzawodnictwo przedsiębiorców w celu uzyskania przewagi na rynku, pozwalającej na osiągnięcie maksymalnych korzyści ekonomicznych ze sprzedaży towarów i usług oraz maksymalne zaspokojenie potrzeb konsumentów przy jak najniższej cenie.

- (25) Podstawą do zastosowania przepisów ustawy jest - jak wyżej zostało wskazane - uprzednie stwierdzenie, że w danej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Antymonopolowego *interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien być ustalony i konkretyzowany. Organ administracji – Prezes Urzędu winien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej – art. 7 k.p.a. Publiczny znaczy dotyczący ogółu, dostrzeżony przez nieokreśloną z góry liczbę osób, a nie jednostki, czy też określoną grupę. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie wyłącznie interes prawny jednostki czy też grupy*⁵. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji w takim rozumieniu należy uznać, zdaniem Sądu, jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku gospodarczego, a więc gdy dotyczą konkurencji rozumianej nie jako sytuację pojedynczego przedsiębiorcy, lecz jako zjawisko charakteryzujące funkcjonowanie gospodarki. Ponadto, jak podkreślił Sąd Najwyższy w innym orzeczeniu⁶, ochrona konkurencji – jako cel wskazany organowi antymonopolowemu w ustawie – wymaga nie tylko reakcji na pokrzywdzenie jakiegokolwiek kontrahenta, ale również reakcji na *istnienie samego stanu realnego zagrożenia dla zasad swobodnej konkurencji. Stan takiego potencjalnego zagrożenia, jest bowiem oceniany z punktu widzenia interesu publicznego, jako stan niewłaściwy, a tym samym niedopuszczalny*. Sąd Najwyższy stwierdził również, iż *przy dokonywaniu oceny, czy doszło do naruszenia lub zagrożenia zasady wolnej konkurencji na rynku relevantnym, nie można poprzestać na zbadaniu sytuacji ewentualnego pokrzywdzenia bezpośrednich kontrahentów przedsiębiorcy dominującego na tym rynku. Potrzebne jest tu spojrzenie szersze, uwzględniające także to, w jaki sposób działania przedsiębiorstwa odbijają się na interesach członków spółdzielni (konsumentach), a nie tylko jej samej, jako bezpośredniego kontrahenta przedsiębiorstwa. Ten szerszy kontekst naruszenia interesów także członków spółdzielni, dotkniętych pośrednio działaniem powoda naruszają interes o charakterze ogólniejszym – publicznoprawnym*. Oznacza to,

⁵ wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 4 lipca 2001 r., sygn. XVII Ama 108/00

⁶ wyrok SN z dnia 24 lipca 2003r., sygn. akt I CKN 496/01

iż przy ocenie przesłanki z art. 1 ust. 1 ustawy, powinna być uwzględniana szersza perspektywa: zarówno w odniesieniu do uczestników danego rynku, obejmująca różne szczeble obrotu (bezpośrednich i pośrednich odbiorców towarów i usług), jak i w odniesieniu do skutków danego działania – rzeczywistych, ale także i potencjalnych.

- (26) Zarzuty stawiane w niniejszej sprawie dotyczą działalności ZAiKS na rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych, która ogranicza twórcom możliwość wypowiedzenia powierzenia praw w rozsądnym terminie. Tego rodzaju działanie może wpływać na stan konkurencji na rynku obejmującym terytorium całego kraju, wywierając negatywny skutek na stan konkurencji na rynku. Wobec tego Prezes UOKiK uznał za bezsprzeczną możliwość naruszenia interesu publicznego, a zarazem istnienie podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu antymonopolowym.

Strona postępowania

- (27) Zgodnie z art. 88 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stroną postępowania jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie w sprawie praktyk ograniczających konkurencję. Zgodnie z art. 9 ww. ustawy podmiotem, który dopuścić się może nadużywania pozycji dominującej jest przedsiębiorca. W rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ZAiKS ma status przedsiębiorcy. Posiada więc bierną legitymację do bycia podmiotem niniejszego postępowania.
- (28) Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sprawach praktyk ograniczających konkurencję pod pojęciem „przedsiębiorcy” należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (lit. a), osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu (lit. b), związek przedsiębiorców (lit. d).
- (29) Pod pojęciem „przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”, o których mowa w art. 4 pkt 1 (*in initio*) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy

rozumieć przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807). W świetle jej art. 4 ust. 1 za przedsiębiorcę uważa się osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. A działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

(30) W świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ZAiKS ma status **przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą** (art. 4 pkt 1 *in initio*). Z orzecznictwa wynika, że z punktu widzenia ww. przepisu przedsiębiorcą jest każdy, kto na danym rynku oferuje w sposób zorganizowany i ciągły, na własny rachunek i ryzyko, swoje produkty⁷. Tak rozumianą działalność gospodarczą prowadzi ZAiKS.

(31) ZAiKS działa w formie stowarzyszenia i jest zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie VII Wydział Cywilny i Rejestrowy w dniu 19 lutego 1998 r., pod poz. RST 168. ZAiKS ma zarazem status OZZ, co wiąże się z prowadzeniem działalności polegającej na zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Zadania te ZAiKS realizuje na podstawie zezwolenia udzielonego decyzją Ministra Kultury i Sztuki DP.041/Z/8/95 z dnia 1 lutego 1995 r., zmienioną decyzjami BP/WPA/041/Z/9/98 z dnia 23 października 1998 r. i DP.WPA.024/98/03/mp z 28 lutego 2003 r. Działalność ZAiKS określają również postanowienia Statutu, uchwalonego przez Nadzwyczajne Walne Zebranie Statutowe Członków Stowarzyszenia w dniu 26 lutego 1987 r., zmienionego Uchwałą Zjazdu Delegatów z dnia 7 grudnia 1997 r.

(32) ZAiKS prowadzi działalność gospodarczą sprawując zbiorowy zarząd ww. prawami autorskimi. Należy bowiem zauważyć, że do statutowych zadań OZZ należy zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W granicach udzielonego upoważnienia OZZ, w tym ZAiKS, udzielają użytkownikom zezwoleń na korzystanie z praw będących w ich katalogu, sprawują kontrolę nad sposobem eksploatacji praw, a także inkasują i dokonują podziału między uprawnionych środków

⁷ Wyrok SN z dnia 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07).

finansowych uzyskanych od użytkowników. OZZ odgrywają zatem istotną rolę w obrocie prawami autorskimi i pokrewnymi. Beneficjentami takiego systemu zarządzania prawami są zarówno uprawnieni (w tym przypadku: autorzy utworów muzycznych i słowno-muzycznych), jak i użytkownicy praw. Z punktu widzenia autorów za zbiorowym zarządem prawami przemawia uciążliwość i nieekonomiczność ich indywidualnej ochrony, która w przypadku niektórych form eksploatacji (np. nadawania, reemitowania oraz odtwarzania lub wprowadzania do obrotu egzemplarzy artystycznego wykonania) może być często wręcz niemożliwa.

(33) Wobec powyższego, wykonując funkcje określone w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych ZAiKS świadczy usługi na rzecz twórców oraz na rzecz użytkowników praw autorskich, którym odpłatnie udostępnia te prawa, z czego uzyskuje przychód. Tym samym ZAiKS w praktyce uczestniczy w wymianie handlowej, której przedmiotem są prawa autorskie do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Działalność ZAiKS bezpośrednio wpływa na konkurencję na rynkach związanych z masową eksploatacją dóbr niematerialnych.

(34) Argumentacja, co do posiadania przez ZAiKS antymonopolowej podmiotowości na gruncie art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest aktualna również przy ocenie jego statusu w świetle art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. W europejskim prawie konkurencji odpowiednikiem pojęcia „przedsiębiorca”, które w prawie polskim określa adresatów zakazów praktyk ograniczających konkurencję, jest termin „przedsiębiorstwo” (*undertaking*). Pojęcie to nie ma legalnej definicji. Jego zakres znaczeniowy kształtowany jest w drodze sądowej wykładni funkcjonalnej art. 102 TFUE i obejmuje każdą autonomiczną jednostkę organizacyjną prowadzącą samodzielnie działalność gospodarczą, nienakierowaną na zaspokajanie swoich codziennych potrzeb, bez względu na formę prawną i sposób finansowania⁸ Zgodnie z orzecznictwem ETS pojęcie działalności gospodarczej charakteryzuje oferowanie dóbr i usług na danym rynku⁹. Dla uznania danej osoby za przedsiębiorcę nie ma znaczenia okoliczność, czy działa w celu osiągnięcia zysku, jak również czy powstała w celu prowadzenia działalności gospodarczej – jeżeli tylko jej działalność faktycznie wiąże się z uczestnictwem w obrocie handlowym, na który jej

⁸ Wyrok ETS z dnia 23 kwietnia 1991 r. w sprawie C-41/90 *Höfner i Elser*, ECR 1991, s. I-1979, pkt 21.

⁹ Wyrok ETS z dnia 11 lipca 2006 r. w sprawie C-205/03 *FENIN*, ECR 2006, s. I-6295, pkt 25.

zachowanie wywiera lub potencjalnie może wywierać skutek¹⁰.

- (35) **Przedsiębiorstwem** w rozumieniu art. 102 TFUE jest zarówno ZAiKS, jak i twórcy utworów muzycznych i słowno-muzycznych, których prawami ZAiKS zarządza. Zgodnie bowiem z orzecznictwem europejskim, działalność takich jak ZAiKS organizacji, które zbiorowo zarządzają prawami, podlega ograniczeniom określonym w art. 102 TFUE, a świadczone przez OZZ odpłatne udzielanie licencji praw wyłącznych ich użytkownikom, jak i zarządzanie i ochrona praw, uznaje się za działalność usługową chodzącą w zakres pojęcia działalności gospodarczej¹¹.
- (36) Unijne reguły konkurencji tradycyjnie stosuje się do oceny poziomu stosowanych przez OZZ opłat z tytułu wynagrodzeń autorskich¹², porozumień zawieranych między OZZ¹³ oraz – będącej przedmiotem niniejszego postępowania – kwestii kształtowania relacji z osobami powierzającymi OZZ zarząd prawami¹⁴.

Rynek właściwy

- (37) Działania przedsiębiorców, stanowiące praktykę ograniczającą konkurencję, ujawniają się na rynku właściwym. Ustalenie rynku właściwego w danej sprawie ma zatem istotne znaczenie dla prawidłowego stosowania przepisów ustawy. Rynkiem właściwym, rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy jest rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. Przy czym przez towary zgodnie z art. 4 ust. 7 ustawy należy także rozumieć m.in. usługi oraz prawa majątkowe.
- (38) Postępowanie w niniejszej sprawie dotyczy relacji między ZAiKS i autorami utworów muzycznych i słowno-muzycznych i ma za zadanie ocenę, z punktu widzenia

¹⁰ Wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie nr 395/97 *Ministère Public v. Tournier*.

¹¹ Wyrok ETS z 27 marca 1974 r. w sprawie 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*, ECR 1974, s. 313; decyzja Komisji z dnia 29 października 1981 r. w sprawie IV/29.839 *GVL*, (Dz.Urz. WE nr L 370, s. 49), pkt 43; wyrok ETS z 2 marca 1982 r. w sprawie 7/82 *GVL*.

¹² Wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie nr 395/97 *Ministère Public v. Tournier*.

¹³ Decyzja Komisji z dnia 8 października 2002 r. w sprawie nr COMP/C2/38.014 *IFPI „Simulcasting”* (Dz.Urz. UE Nr L 107, s. 58).

¹⁴ Wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie nr 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*, ECR 1974, s. 313.

prawa ochrony konkurencji, zasad wykonywanego przez ZAiKS zbiorowego zarządu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. W wykonywaniu tych praw w imieniu ich autorów pośredniczy ZAiKS, zbiorowo nimi zarządzając.

(39) Sprawowanie zbiorowego zarządu prawami swoich członków i osób powierzających ZAiKS wykonywanie praw autorskich stanowi bez wątpienia „usługę”, mieszczącą się w definicji towaru z art. 4 pkt 6 ustawy. Stosownie do ww. przepisu ustawy, ilekroć mowa jest o „towarach” – rozumie się przez to rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane. Szeroka definicja pojęcia „towar” z art. 4 pkt 6 ustawy obejmuje również prawa na dobrach niematerialnych i obrót nimi¹⁵. Podobnie szeroko interpretuje się pojęcie „usługi” w orzecznictwie europejskim. W decyzji w sprawie nr IV/29.839 *GVL*, Komisja Europejska uznała, że usługę stanowi zarówno udzielanie przez OZZ licencji praw autorskich na rzecz użytkowników praw, jak i świadczenie podmiotom praw autorskich zarządu prawami¹⁶.

(40) **Wykonywanie na rzecz autorów zbiorowego zarządu prawami do utworów muzycznych i słowno-muzycznych stanowi wyodrębniony rynek właściwy w wymiarze produktowym.**

(41) Prawa autorskie mają charakter praw wyłącznych skutecznych *erga omnes*, mających postać ustawowych monopoli, w ramach których uprawniony może co do zasady swobodnie decydować o sposobie eksploatacji tych praw, a także uzyskuje prawo do wynagrodzenia za korzystanie z nich przez osoby trzecie. W ramach swoich uprawnień autorzy zawierają m.in. umowy licencji przysługujących im praw, decydując o warunkach korzystania przez osoby trzecie z materialnych przedmiotów, w których zawarte są prawa wyłączne.

(42) Przynależne twórcy prawo do decydowania o sposobie wykorzystania jego praw autorskich może on realizować samodzielnie, jak i poprzez OZZ. Każdy z tych sposobów wykonywania prawa ma swoiste cechy, które czynią oczywistym ich niesubstytutywność.

(43) W związku z rozwojem nowoczesnych technologii, umożliwiającym masową eksploatację dóbr chronionych prawami autorskimi, skuteczne zarządzanie nimi przez indywidualnego autora w praktyce staje się niemożliwe, a co najmniej wysoce

¹⁵ E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 47.

¹⁶ Decyzja Komisji z dnia 29 października 1981 r. w sprawie nr IV/29.839 *GVL* (Dz.Urz. WE nr L 370, s. 49), pkt 43.

nieopłacalne¹⁷. Skuteczny nadzór nad eksploatacją praw autorskich przerasta na ogół możliwości organizacyjne i finansowe pojedynczej osoby uprawnionej¹⁸. Zarząd kolektywny usprawnia wykonywanie praw i powoduje obniżenie kosztów związanych z ich wykonywaniem¹⁹.

(44) Dodatkowo, zarówno w przypadku praw autorskich, jak i praw pokrewnych, na określonych polach eksploatacji indywidualne zarządzanie nimi jest praktycznie niemożliwe. Przykładowo w odniesieniu do utworów muzycznych w literaturze przedmiotu do pól, na których indywidualne zarządzanie jest co najmniej utrudnione zalicza się publiczne wykonanie, publiczne odtwarzanie oraz nadawanie utworów, obejmujące w szczególności równoczesną i integralną emisję utworu nadawanego przez inną organizację radiową i telewizyjną²⁰. Forma zbiorowego wykonywania praw autorskich i pokrewnych co do zasady pozwala na bardziej efektywne wykonywanie tych praw w sytuacjach, gdy pojedyncze, rozproszone osoby uprawnione nie mogłyby tego osiągnąć, a niekiedy też stanowi alternatywę wobec konieczności wprowadzania licencji pozaumownych²¹.

(45) Inną istotną cechą, właściwą jedynie dla zbiorowego zarządu, jest uniformizacja obrotu prawami, skutkująca utratą przez osoby uprawnione możliwości swobodnego korzystania z utworów i decydowania o ich eksploatacji. Przy indywidualnym zarządzie, inaczej niż przy zarządzie zbiorowym, autor ma większą możliwość swobodnego decydowania o sposobie eksploatacji jego praw i cenie, za jaką decyduje się udzielić zgody na ich eksploatację.

(46) Również od strony użytkowników praw autorskich zbiorowy nimi zarząd jest nieporównywalny z zarządem wykonywanym przez pojedyncze osoby. Istnienie OZZ umożliwia użytkownikowi poprzez jedną umowę z jednym podmiotem (OZZ) uzyskanie dostępu do katalogu praw obejmującego utwory wielu tysięcy osób. W przypadku praw zarządzanych indywidualnie, użytkownik chcący eksploatować czyjeś dobra intelektualne jest zmuszony zawierać odrębne umowy z poszczególnymi osobami. Dla użytkownika – przedsiębiorcy chcącego wykorzystać czyjąś twórczość w ramach

¹⁷ M. Bukowski, *Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi* (w:) J. Barta, R. Markiewicz (red.), *Prawo autorskie a postęp techniczny*, Kraków 1999, s. 174.

¹⁸ M. Walerjan: *Zakres zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w polskiej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz znaczenie tego pojęcia*, ZNUJ PWiOWI nr 78, Kraków 2001, s. 40.

¹⁹ M. Bukowski, *op. cit.*, s. 179.

²⁰ M. Walerjan, *op. cit.*, s. 27-28.

²¹ M. Czajkowska-Dąbrowska, *Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi – refleksje po ośmiu latach*, PPH nr 11/2002, s. 1.

swojej profesjonalnej działalności gospodarczej, rodzi to utrudnienie, w szczególności poprzez wydłużenie procesu uzyskiwania niezbędnych zgód na komercyjne wykorzystanie utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Problemy występujące w związku z koniecznością uzyskania zgody autora na wykorzystanie przynależnych mu praw mogą powstawać m.in. w przypadku utworów multimedialnych, tworzonych ze znacznym udziałem szeregu odrębnych utworów i artystycznych wykonań, włączanych do nich. Przy prowadzeniu negocjacji z wieloma podmiotami, poza większymi kosztami i czasochłonnością, rodzi się dodatkowo ryzyko zawarcia umowy z podmiotem nieuprawnionym²².

(47) Zatem pomimo faktu, że zapotrzebowanie twórcy na zarządzanie jego prawami autorskimi może zostać zaspokojone nie tylko przez OZZ, to istniejące sposoby zarządzania prawami autorskimi nie mają ani zbliżonych kosztów, ani nie reprezentują podobnego poziomu jakości. Tymczasem tylko łączne występowanie tych właśnie cech charakteryzuje towary substytutywne²³.

(48) W tym miejscu należy podkreślić zasadność uznania za odrębny rynek właściwy zarządzania **prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych**, w odróżnieniu od zarządzania prawami autorskimi do utworów innego rodzaju, czy też prawami pokrewnymi. Działalność polegająca na zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych jest skierowana wyłącznie do autorów tych utworów. Nie mogą oni zarazem powierzyć zbiorowego zarządzania swoimi prawami OZZ zarządzającym kolektywnie innymi rodzajami praw (autorskich lub pokrewnych). Na odrębność zbiorowego zarządu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych wskazuje także występowanie barier o charakterze administracyjnym: podjęcie się zbiorowego zarządu określonymi prawami wymaga zgody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego niezależnie od tego, czy podmiot podejmujący się tej działalności już ma status OZZ w innym zakresie, czy też nie.

(49) Z uwagi na powyższe okoliczności Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie rynek właściwy będzie od strony produktowej stanowić rynek zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. To stanowisko Prezesa UOKiK jest zbieżne z orzecznictwem europejskim, w którym za właściwe w aspekcie produktowym uznaje się rynki zarządzania poszczególnymi kategoriami praw

²² M. Bukowski, *op. cit.*, s. 181.

²³ E. Modzelewska-Wąchal, *op. cit.*, s. 49.

wyłącznych. Za właściwy uznano np. rynek zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych²⁴.

- (50) Niezbędnym elementem rynku właściwego jest jego **wymiar geograficzny**, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów są jednakowe dla wszystkich konkurentów. Definicja ustawowa odnosi rynek geograficzny do obszaru „na którym, ze względu na ich [towarów] rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji” (art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).
- (51) Zgodnie z przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, która określa zasady zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi na terenie Polski, zadania te wykonują stowarzyszenia, posiadające na podstawie decyzji ministra właściwego w sprawach kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, status OZZ. Minister udziela zezwolenia na prowadzenie takiej działalności organizacjom dającym rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami (art. 104 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 ww. ustawy).
- (52) W praktyce żadna z zagranicznych OZZ nie wykonuje w Polsce zbiorowego zarządu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Zbiorowy zarząd tymi prawami wykonuje tylko ZAiKS. Zezwolenia na wykonywanie zbiorowego zarządu tymi prawami nie mają natomiast inne OZZ – polskie i zagraniczne. W związku z tym pod względem terytorialnym rynek właściwy w niniejszej sprawie ogranicza się do terytorium Polski.
- (53) Takie rozstrzygnięcie jest zbieżne z orzecznictwem europejskim, w którym za właściwe w aspekcie geograficznym uznaje się krajowe rynki zarządzania poszczególnymi prawami wyłącznymi²⁵.
- (54) Wskazane powyżej okoliczności przemawiają za tym, by za rynek właściwy w niniejszej sprawie uznać **krajowy rynek zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych**.

²⁴ Decyzja Komisji z dnia 2 czerwca 1971 r. w sprawie IV/26.760 *GEMA* (Dz. Urz. WE Nr L 134); decyzja Komisji z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie COMP/C2/37.219 *Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) v. SACEM*.

²⁵ Decyzja Komisji z dnia 29 października 1981 r. w sprawie nr IV/29.839 *GVL*, pkt 43 (Dz. Urz. WE nr L 370, s. 49); Decyzja Komisji z dnia 16 lipca 2008 r. w sprawie COMP/C2/38.698 – *CISAC* pkt 58.

Uprawdopodobnienie praktyk ograniczających konkurencję

- (55) Zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, jeżeli w toku postępowania antymonopolowego zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 6 lub 9 ustawy lub w art. 81 lub 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (obecnie art. 101 lub 102 TFUE), a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań.
- (56) W świetle przywołanego art. 12 ust. 1 ustawy do wydania przez Prezesa Urzędu decyzji zobowiązującej wystarczające jest uprawdopodobnienie naruszenia przez stronę/strony postępowania zakazu określonego w art. 6 lub 9 ustawy lub w art. 81 lub 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (obecnie art. 101 lub 102 TFUE). Instytucja uprawdopodobnienia występuje w wielu przepisach prawa, ale w żadnym z nich nie została określona ani co do istoty, ani charakteru. Z postanowienia Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05 wynika, że jedynie art. 243 k.p.c. stanowi, iż zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. Sąd Najwyższy stwierdził ponadto, że skoro ustawodawca nie zdefiniował pojęcia *uprawdopodobnienie*, należy przyjąć, że miał na względzie potoczne rozumienie tego określenia.
- (57) Odnośnie do pojęcia *uprawdopodobnienia* wypowiedział się również Naczelny Sąd Administracyjny²⁶, który stwierdził, że uprawdopodobnienie określonej okoliczności nie jest równoznaczne z jej pełnym udowodnieniem. Wystarczają także dowody pośrednie i domniemania faktyczne, czyli wyciąganie logicznych wniosków o faktach na podstawie innych ustalonych faktów. Gdy przepisy prawa wymagają, aby uprawdopodobnić określoną okoliczność, należy wykazać, że istnieje realna możliwość przyjętego domniemania.

²⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 20 kwietnia 1995 r., SA/Gd 340/94.

- (58) Naczelny Sąd Administracyjny²⁷ przyjął również, że uprawdopodobnienie stanowi środek zastępczy dowodu w znaczeniu ścisłym, a zatem środek niedający pewności, lecz tylko wiarygodność (prawdopodobieństwo) twierdzenia o jakimś fakcie.
- (59) Podobne stanowisko przyjęła doktryna. Przykładowo, E. Iserzon wyraził pogląd, zgodnie z którym uprawdopodobnienie jest to czynność procesowa stwarzająca w świadomości organu orzekającego mniejszy lub większy stopień przekonania o prawdopodobieństwie jakiegoś faktu.²⁸
- (60) W świetle art. 12 ust. 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, uprawdopodobnienie stwierdza się na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu. Wynika z tego, że źródłem uprawdopodobnienia może być w istocie każda informacja, dokument, okoliczność, która jest znana organowi antymonopolowemu.²⁹
- (61) W niniejszej sprawie Prezes Urzędu zgromadził informacje i dokumenty pozwalające uznać za uprawdopodobnione, że Stowarzyszenie Autorów ZAiKS naruszyło zakazy określone w art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy oraz art. 102 TFUE.
- (62) Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Następnie ustawa wymienia przykładowe postacie nadużywania pozycji dominującej, wśród których znajduje się przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji. Ta postać praktyki stanowi jeden z zarzutów w niniejszym postępowaniu. Drugi zarzut postawiony w niniejszej sprawie Stowarzyszeniu opiera się na naruszeniu przez ZAiKS art. 102 TFUE, który stanowi że niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane jest nadużywanie przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na rynku wewnętrznym lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może wpływać na handel między Państwami Członkowskimi. Omówić zatem należy pozycję rynkową ZAiKS, gdyż tylko przedsiębiorca posiadający pozycję dominującą na rynku właściwym może dopuścić się jej nadużywania.

²⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 maja 1995 r., SA/Wr 2223/94.

²⁸ E. Iserzon, J. Starościak, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, teksty, wzory i formularze*, Warszawa 1970.

²⁹ C. Banasiński, E. Piontek (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, LexisNexis 2009, s. 311.

- (63) Zgodnie z art. 4 pkt 10 ustawy przez pozycję dominującą rozumie się *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*. Podobnie interpretuje się pojęcie pozycji dominującej w orzecznictwie europejskim.³⁰
- (64) Za rynek właściwy w niniejszej sprawie uznano krajowy rynek zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Ustalając pozycję ZAiKS na tak określonym rynku Prezes UOKiK uwzględnił, że ZAiKS jest największą polską organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, a zarazem, że jest to jedyna OZZ, która wykonuje na terenie Polski zbiorowy zarząd prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych, co wynika z załącznika do Obwieszczenia Ministra Kultury z dnia 13 kwietnia 2004 r. w sprawie ogłoszenia decyzji Ministra Kultury o udzieleniu i o cofnięciu zezwoleń na podjęcie działalności organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (M.P. Nr 18, poz. 322). W tym zakresie ZAiKS reprezentuje na terenie Polski nie tylko polskich autorów, ale również twórców zagranicznych zrzeszonych w blisko setce organizacji z całego świata, na podstawie umów o wzajemnej reprezentacji między ZAiKS a tymi organizacjami. Jednocześnie żaden inny podmiot nie ma zezwolenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do prowadzenia takiej działalności. W praktyce więc żaden podmiot nie wykonuje w Polsce zbiorowego zarządu prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych na zasadach określonych w rozdziale 12 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zbiorowy zarząd ww. prawami autorskimi wykonuje tylko ZAiKS.
- (65) W związku z powyższym należy stwierdzić, iż **ZAiKS posiada pozycję dominującą** na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych.
- (66) Zarazem należy uznać, że ZAiKS posiada pozycję dominującej **na znacznej części wspólnego rynku**, co warunkuje stawianie przedsiębiorstwu zarzutu naruszenia art. 102 TFUE. Za znaczną część wspólnego rynku uważa się obszar państwa

³⁰ L. Ritter, W. D. Braun, F. Rawlinson, *Competition Law, A Practitioner's Guide*, Kluwer 1991, s. 268

członkowskiego³¹ lub jego część (w orzecznictwie uznano za znaczną część wspólnego rynku np. port lotniczy³², port morski³³ i kilka niemieckich landów³⁴). W szczególności ETS orzekł, że pozycję dominującą na znacznej części wspólnego rynku ma OZZ prowadząca swoją działalność na terytorium jednego państwa członkowskiego UE³⁵.

- (67) Wobec powyższego należy zauważyć, że obszar działania ZAiKS jako OZZ pokrywa całe terytorium Polski. Wobec tego uprawnione jest stwierdzenie, że pozycja dominująca tego stowarzyszenia ujawnia się „na wspólnym rynku lub na znacznej jego części”.

Wpływ na handel między Państwami Członkowskimi

- (68) Oceniając istnienie podstaw do uznania za uprawdopodobnione naruszenia przez ZAiKS art. 102 TFUE, Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że w świetle art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. nr 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 TWE (obecnie 101 i 102 TFUE), w przypadkach, gdy organy ochrony konkurencji Państw Członkowskich lub krajowe sądy stosują krajowe prawo konkurencji do praktyk zakazanych art. 82 TWE (102 TFUE), stosują również art. 82 TWE (102 TFUE). O zastosowaniu art. 82 TWE (102 TFUE) w konkretnej sprawie decyduje kryterium odczuwalnego wpływu na handel między Państwami Członkowskimi³⁶. Zakaz praktyk określonych w tym przepisie dotyczy zarazem tylko tych przypadków, gdy nadużycie pozycji dominującej następuje na wspólnym rynku lub na znacznej jego części.

- (69) W niniejszej sprawie istnieją podstawy do uznania za uprawdopodobnione, że kwestionowane zachowanie ZAiKS może wywierać odczuwalny **wpływ na handel** między państwami członkowskimi. Należy zauważyć, że w świetle wydanego przez Komisję Europejską obwieszczenia³⁷ i zgodnie z ustalonym orzecznictwem, praktyka ograniczająca konkurencję może mieć wpływ na handel między państwami

³¹ Wyrok ETS z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 *Michelin*, ECR 1983, s. 3461, pkt 28.

³² Wyrok SPI z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie T-128/98 *Aéroports de Paris*, ECR 2000, s. II-3929, pkt 152.

³³ Wyrok ETS z dnia 10 grudnia 1991 r. w sprawie C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova*, ECR 1991, s. I-5889, pkt 15.

³⁴ Wyrok ETS z dnia 16 grudnia 1975 r. w połączonych sprawach od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73, 114/73 *Suiker Unie*, ECR 1975, s. 1663, pkt 370-375.

³⁵ Wyrok ETS z dnia 2 marca 1982 r. w sprawie 7/82 *GVL*, ECR 1983, s. 483, pkt 44-45.

³⁶ K. Kowalik-Bańczyk, *Pojęcie „wpływu na handel” jako kryterium stosowania przez sądy krajowe wspólnotowego prawa konkurencji*, PUG 2/2008, s. 25.

³⁷ Dz. Urz. UE z 2004 r. nr C 101, s. 81.

członkowskimi, jeżeli na podstawie całości obiektywnych okoliczności prawnych i faktycznych można przewidzieć z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, iż może ona wywierać bezpośredni lub pośredni rzeczywisty lub potencjalny wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi w sposób mogący zagrozić realizacji celów jednolitego rynku między państwami członkowskimi³⁸.

(70) Z tego punktu widzenia uzasadnione jest przekonanie Prezesa UOKiK, że kwestionowana w tej sprawie praktyka ZAiKS może wywierać wpływ na handel między państwami członkowskimi UE. Praktyka ta może bowiem utrudniać autorom utworów muzycznych i słowno-muzycznych, których prawami zarządza ZAiKS, powierzenie zarządu prawami autorskimi innym podmiotom. Ponieważ okres wypowiedzenia powierzenia przez autorów praw w zarząd ZAiKS wynosi 6 miesięcy ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego, skutek tego wypowiedzenia może nastąpić nawet po półtora roku od momentu wypowiedzenia. Taka praktyka może zniechęcać autorów do zawarcia umowy z innymi podmiotami zarządzającymi prawami autorskimi, nawet jeżeli ich oferta byłaby dla autora bardziej względna niż warunki, na jakich prawami zarządza ZAiKS. Ogranicza to konkurencję między przedsiębiorstwami zarządzającymi prawami autorskimi z innych państw członkowskich UE, które chciałyby podjąć się wykonywania zarządu prawami polskich autorów. Utrudnia to także tym autorom możliwość swobodnego wyboru osoby, której powierzają zarząd swoimi prawami.

(71) Wobec powyższego za uprawdopodobnione należy uznać, że praktyka ZAiKS spełnia kryterium wpływu na handel, nawet jeżeli w praktyce jest tylko potencjalna³⁹. Na taką ocenę nie mogła wpływać okoliczność, że działania ZAiKS bezpośrednio wywierają skutek na terytorium Polski, a ZAiKS nie prowadzi działalności na terenie innych państw członkowskich UE. Zgodnie z orzecznictwem do naruszenia art. 102 TFUE może dojść również wtedy, gdy praktyka przedsiębiorstwa ma miejsce wyłącznie na terytorium jednego państwa członkowskiego⁴⁰. Z praktyki orzeczniczej ETS wynika, że do naruszenia unijnych reguł konkurencji może dojść w przypadku praktyk OZZ

³⁸ Por. wyrok ETS z 23 kwietnia 2009 r. w sprawie *AEPI przeciwko Komisji*, niepubl., pkt 51; wyrok ETS z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawach połączonych C-215/96 i C-216/96 *Bagnasco*, ECR 1999, s. I-135, pkt 47; wyrok ETS z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie C-49/07 *MOTOE*, niepubl., pkt 39.

³⁹ Por. wyrok ETS z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 *Michelin*, ECR 1983, s. 3461, pkt 104; wyrok ETS z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-219/95 *Ferriere Nord*, ECR 1997, s. I-4411, pkt 19.

⁴⁰ Por. wyrok ETS z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie C-49/07 *MOTOE*, niepubl., pkt 42; wyrok ETS z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 *Michelin*, ECR 1983, s. 3461, pkt 103.

mających miejsce tylko na terytorium jednego państwa członkowskiego⁴¹.

- (72) Uzasadnione jest również uznanie, że zakwestionowana praktyka ZAiKS może wywierać odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi. Istotą tej praktyki jest ograniczenie autorom możliwości zmiany podmiotu zarządzającego ich prawami w rozsądnym terminie od momentu podjęcia takiej decyzji. Wobec faktu, iż tylko ZAiKS zarządza na terenie Polski tego rodzaju prawami w charakterze OZZ, dla zagranicznych OZZ, które chciałyby się podjąć zarządzania prawami polskich autorów, praktyka ZAiKS jest równoznaczna z zamknięciem rynku usług zbiorowego zarządzania prawami autorskimi wykonywanych na rzecz autorów utworów muzycznych i słowno-muzycznych na niezasadnie długi okres od momentu gdy zechcieliby zaoferować swoje usługi autorowi aktualnie związanemu umową z ZAiKS.

Uprawdopodobnienie nadużywania pozycji dominującej - art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy i art. 102 TFUE

- (73) Posiadanie przez przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku właściwym samo w sobie nie stanowi naruszenia przepisów ustawy. Zakazane jest jej nadużywanie, na co wskazuje art. 9 ustawy oraz art. 102 TFUE. Zdaniem Prezesa UOKiK za uprawdopodobnione należy uznać, że ZAiKS naruszyło art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 102 TFUE.
- (74) Za uprawdopodobnione należy uznać, że ZAiKS nadużywa pozycji dominującej na rynku właściwym w sprawie poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji na tym rynku poprzez przyjęcie w uchwale Rady Stowarzyszenia z dnia 29 lutego 2008 roku, że wypowiedzenie powierzenia praw przez członków i nieczłonków Stowarzyszenia możliwe jest z zachowaniem 6 miesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. Zdaniem Prezesa UOKiK tak długi termin wypowiedzenia może powodować, że ZAiKS na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych może przeciwdziałać ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji.
- (75) Określony w art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy zakaz nakłada na przedsiębiorców obowiązek takiego działania, które nie stwarza innym uczestnikom obrotu rynkowego

⁴¹ Zob. np. wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawach połączonych 110/88, 241/88 i 242/88 *Lucazeau*, ECR 1989, s. 2811; wyrok ETS z 23 kwietnia 2009 r. w sprawie *AEPI przeciwko Komisji*, niepubl.

barier ograniczających możliwość skutecznego konkurowania w warunkach gospodarki rynkowej. Istotą tej praktyki jest więc negatywne oddziaływanie przedsiębiorcy posiadającego pozycję dominującą na rynek, „które zapobiega ukształtowaniu się na rynku sytuacji, która pozwala na wejście na ten rynek nowych podmiotów lub umożliwia ekonomicznie uzasadnione funkcjonowanie i rozwój pozostałych uczestników rynku”⁴². W świetle orzecznictwa, praktyka ta „polega zarówno na faktycznym uniemożliwieniu rozpoczęcia lub dalszego prowadzenia działalności na danym rynku, jak i na uczynieniu tej działalności nieopłacalną lub mniej opłacalną niż w warunkach panujących na rynku konkurencyjnym, jak i na podejmowaniu działań niezwiązanych z merytoryczną rywalizacją między konkurentami a ukierunkowaną na zniechęcenie konkurenta do dalszej ekspansji na rynku, na którym działa”⁴³. Negatywny wpływ dominanta na konkurencję może przejawiać się m.in. w stwarzaniu barier wejścia na rynek⁴⁴, podejmowaniu działań zniechęcających konkurentów do ekspansji na rynku, na którym działają⁴⁵ i eliminowaniu potencjalnej możliwości powstania konkurencji na rynku⁴⁶. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zakazuje zarówno działania jak i zaniechania⁴⁷ o opisanym celu lub skutku, niezależnie od intencji przedsiębiorcy i świadomości naruszenia zakazu. Uzasadnieniem tego zakazu jest potrzeba zachowania skutecznej konkurencji na rynku (funkcjonowania mechanizmu konkurencji). Powyższy wywód zachowuje swoją aktualność w zakresie zarzutu naruszenia art. 102 TFUE.

- (76) Odnosząc powyższe wywody do niniejszej sprawy, należy zauważyć, że dotyczy ona stosowania przez ZAiKS zasad wypowiedzenia powierzenia zbiorowego zarządu przez autorów utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Autor może zrezygnować z powierzenia swoich praw stowarzyszeniu poprzez wypowiedzenie z terminem 6 miesięcy ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. Rozwiązanie takie rodzi określone skutki. Autor, który pragnie zrezygnować z powierzenia swoich praw Stowarzyszeniu musi w niektórych przypadkach czekać nawet półtora roku na wywołanie takiego skutku. Termin ten uznać należy za stanowczo zbyt długi. Jego długość powoduje, że na rynku właściwym w niniejszej sprawie nie mogą powstać

⁴² D. Miąsik (w:) T. Skoczny, D. Miąsik, A. Jurkowska (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 670.

⁴³ Wyrok SN z dnia 13 maja 2008 r. (sygn. akt III SK 30/07).

⁴⁴ Wyrok SOKiK z dnia 19 grudnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmA 36/06).

⁴⁵ Wyrok SN z dnia 13 maja 2008 r. (sygn. akt III SK 30/07).

⁴⁶ D. Miąsik (w:) T. Skoczny, D. Miąsik, A. Jurkowska (red.), *op. cit.*, s. 682.

⁴⁷ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 15 maja 1996 r. (sygn. akt XVII Amr 21/96).

warunki niezbędne do rozwoju konkurencji. Powstanie i rozwój konkurencji opierać się musi bowiem na odpowiednim rachunku ekonomicznym. Stosowanie przez ZAiKS tak długiego okresu wypowiedzenia skutkuje tym, że ewentualni konkurenci Stowarzyszenia mogą nie widzieć ekonomicznego uzasadnienia w rozpoczęciu działalności na rynku, na którym działa ZAiKS. Mimo, że liczba autorów, którzy korzystają z możliwości skrócenia okresu wypowiedzenia wzrasta, to podkreślić należy, że nie jest ona duża w stosunku do liczby wszystkich autorów, którzy powierzyli swoje prawa w zarząd Stowarzyszenia. Jednym z powodów takiego stanu może być fakt, że okres, w jakim autor może realnie zrezygnować z usług ZAiKS, który powodować może związanie autora ze Stowarzyszeniem nawet przez półtora roku od momentu wypowiedzenia umowy, jest nadal na tyle długi, że może zniechęcać autorów do podejmowania działań zmierzających do zmiany umowy. Zasady wypowiedzenia stosowane przez ZAiKS mogą stanowić więc nadal barierę dla ukształtowania się warunków niezbędnych dla rozwoju konkurencji. Zasadne jest więc przyjęcie, że taka sytuacja może stwarzać innym uczestnikom obrotu barierę uniemożliwiającą skuteczne konkurowanie na rynku.

- (77) W tym miejscu odnieść się należy również do argumentów Stowarzyszenia podnoszącego, że wprowadzenie krótszego okresu wypowiedzenia spowodować może dekompozycję zbiorowego zarządu prawami autorskimi. Zdaniem Prezesa Urzędu to właśnie uniemożliwienie wypowiedzenia powierzenia praw w rozsądnym okresie mogło być jedną z przyczyn uniemożliwiających rozwój konkurencji na rynku właściwym w tej sprawie. Nie można zgodzić się, że powierzenie przez autora zbiorowego zarządu jego prawami konkurencyjnej OZZ spowoduje dekompozycję zbiorowego zarządzania. OZZ powinny, wykorzystując wszelkie możliwości techniczne szybkiej komunikacji, umożliwiać użytkownikom zapoznanie się na bieżąco z repertuarem, jakim dysponują. W takiej sytuacji, słuszne prawa użytkowników utworów będą chronione, gdyż będą mogli w szybki sposób dowiedzieć się o ewentualnych zmianach w repertuarze i dostosować się do tej sytuacji. ZAiKS nie może powoływać się na brak konkurencyjnych OZZ sprawujących zbiorowy zarząd do niektórych praw, jeżeli działalność Stowarzyszenia mogła uniemożliwiać rozwój konkurencji w tym zakresie. Dodatkowo podkreślić należy, że racjonalnie działający autorzy, nie będą rezygnować z zarządu swoimi prawami przez Stowarzyszenie, jeżeli jego usługi będą najkorzystniejsze z ich punktu widzenia i pozwalają na czerpanie odpowiednich korzyści dzięki korzystaniu z praw autorów przez użytkowników. W ten sposób zapewniona może

zostać pewność obrotu. Jednakże pozostawienie przez autorów zarządu prawa autorskimi Stowarzyszeniu nie może być spowodowane brakiem alternatywy w postaci konkurencji, której ukształtowaniu, co należy uznać za uprawdopodobnione, ZAiKS może przeciwdziałać.

(78) Dodać należy również, że zbiorowy zarząd prawami autorskimi i pokrewnymi nie jest jedyną formą wykonywania tych praw. Ten sposób wykonywania praw nie jest ani jedynym możliwym sposobem, ani nie jest we wszystkich sytuacjach lepszy od indywidualnego wykonywania praw. Niewątpliwie jest jednak bardziej efektywny w takich sytuacjach, w których pojedynczy, rozproszeni autorzy utworów muzycznych i słowno-muzycznych nie mogliby skutecznie zarządzać swoimi prawami. Wiąże się on jednak również z istotnymi ograniczeniami dla autora. Istota zbiorowego zarządu opiera się bowiem na znacznej uniformizacji obrotu prawami, co niewątpliwie skutkuje utratą przez osoby uprawnione jednego z podstawowych uprawnień, jakim jest prawo swobodnego korzystania z utworu i rozporządzania prawami do niego poprzez decydowanie o ich eksploatacji. Dlatego „regulą powinno być nadal, tam gdzie to możliwe, indywidualne wykonywanie praw. Podporządkowanie się jednolitym warunkom zarządu stosowanym przez organizację jest usprawiedliwione wyłącznie w sytuacji, gdy indywidualny zarząd prawami jest bądź praktycznie niemożliwy, bądź ekonomicznie nieopłacalny”⁴⁸. Dlatego też istnieć powinna możliwość wypowiedzenia powierzenia praw twórcy w zbiorowy zarząd. Taka rezygnacja powinna być możliwa w rozsądnym terminie, który nie zniechęca twórcy do rezygnacji. Autor powinien mieć realną możliwość dokonania wyboru sposobu wykonywania zarządu swoich praw. Możliwość ta musi obejmować zarówno pozostanie przy dotychczasowym sposobie wykonywania zarządu przez Stowarzyszenie, indywidualne wykonywanie, ale również realną możliwość powierzenia wykonywania praw konkurencji Stowarzyszenia. W tym kontekście najistotniejsze wydaje się usunięcie barier uniemożliwiających rozwój konkurencji na rynku właściwym.

(79) Powyższe stwierdzenia znajdują potwierdzenie w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nie wprowadziła ona generalnego obowiązku powierzenia zarządu prawami określonej OZZ, jak również generalnego obowiązku pośrednictwa tych organizacji przy pobieraniu od użytkowników opłat z tytułu korzystania z praw autorskich lub praw pokrewnych. Wymóg taki istnieje jedynie w odniesieniu do

⁴⁸ M. Walerjan, *op. cit.*, s. 40.

pewnych rodzajów utworów i dóbr chronionych i tylko na niektórych obszarach eksploatacji. Pośrednictwo OZZ nie zostało jednak przesądzone np. w odniesieniu do publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym. Świadczy to o intencji ustawodawcy umożliwienia uprawnionym decydowania o sposobie wykonywania ich praw, w tym zmiany raz wybranego sposobu wykonywania praw. Prezes UOKiK podziela stanowisko wyrażone w prawomocnym wyroku SOKiK z dnia 9 stycznia 2006 r.⁴⁹, iż żaden przepis prawa, a w szczególności ustawa o prawie autorskim, nie przewiduje prawnego monopolu jednej OZZ. Art. 104 i 107 ustawy o prawie autorskim zakładają istnienie wielu OZZ mogących działać na określonych przez siebie polach eksploatacji. Wybór OZZ należy natomiast do uprawnionego i nie powinien być on ograniczany w nieuzasadniony sposób. Skoro zgodnie z art. 107 ww. ustawy na danym polu eksploatacji może działać więcej niż jedna OZZ, to uprawniony „może zmienić swoją sytuację prawną poprzez powierzenie swoich praw innej organizacji zbiorowego zarządzania posiadającej odpowiednie zezwolenie lub samemu realizując uprawnienia”⁵⁰. Reguły sprawowania zarządu przyjmowane przez OZZ nie powinny mu tego utrudniać, ani do tego zniechęcać.

- (80) Takie stanowisko wynika również z podejmowanych przez Komisję Europejską inicjatyw, mających na celu ujednoczenie prawnoautorskich regulacji państw członkowskich UE. Komisja przyjęła „Zalecenie w sprawie transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w odniesieniu do legalnych usług muzycznych *online*”⁵¹, którego celem jest ujednoczenie w krajach członkowskich UE zasad zarządzania prawami autorskimi. W ww. Zaleceniu – adresowanym do Państw Członkowskich UE i do wszystkich podmiotów gospodarczych, które są zaangażowane w zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi w obrębie Wspólnoty⁵² – za konieczne uznano wspieranie przestrzegania prawa konkurencji przez tworzenie skutecznych struktur dla transgranicznego zarządzania prawami, co zarazem powinno zapewnić osiągnięcie przez OZZ wyższego poziomu racjonalizacji i przejrzystości⁵³. Wśród zasad, jakie powinny charakteryzować relacje między OZZ a osobami, na rzecz których wykonują one zbiorowy zarząd prawami, Komisja wymieniła np. zasadę

⁴⁹ Wyrok SOKiK z dnia 9 stycznia 2006 r. (sygn. akt XVII Ama 84/04).

⁵⁰ W.Z. Dziomdziora, *Art. 107 prawa autorskiego – organizacje zbiorowego zarządzania*, PUG nr 9/2003.

⁵¹ Dz. Urz. UE z 2005 r. nr L 276, s. 54-57.

⁵² Pkt 19.

⁵³ Pkt 10 preambuły.

swobody wyboru podmiotu zarządzającego prawami, według której dysponenci praw autorskich powinni mieć m.in. prawo do powierzenia zarządzania prawami *online* wybranemu przez nich podmiotowi zbiorowego zarządzania prawami autorskimi⁵⁴ oraz zasadę swobody wyboru sposobu, w jaki administrowane są prawa, w świetle której twórca powinien mieć możliwość wyboru, jakie prawa decyduje się wykonywać za pośrednictwem OZZ, a jakie będzie wykonywać za pośrednictwem podmiotów innych niż OZZ lub osobiście.

(81) Podkreślić również należy, że w obrocie funkcjonują również OZZ przewidujące możliwość wypowiedzenia powierzenia praw do zbiorowego zarządu w terminie trzech miesięcy ze skutkiem na koniec tego okresu. Termin ten jest więc krótszy od terminu, który zobowiązał się wprowadzić ZAiKS. Takie rozwiązanie wprowadziło Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP.⁵⁵ Dzięki wprowadzeniu odpowiednich technicznych rozwiązań możliwe jest rozwiązanie umowy nawet w tak krótkim okresie. W przeanalizowanych w niniejszym postępowaniu postanowieniach umownych zagranicznych OZZ mowa jest również o prawie do wypowiedzenia przez uprawnionego umowy z trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia (por. art. 9 lit. f pkt ii Aktu Założycielskiego i statutu Performing Rights Society Ltd, po zmianach z dnia 28 czerwca 2007 r., pkt 14).

(82) W świetle powyższych argumentów naruszenie przez ZAiKS zakazów określonych w art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy i art. 102 TFUE, należy uznać za uprawdopodobnione.

Zobowiązanie

(83) W toku niniejszego postępowania Stowarzyszenie złożyło wnioski o wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji w trybie art. 12 ustawy poprzez przyjęcie zobowiązania do wprowadzenia w umowach o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania, na podstawie których będzie obecnie kształtować swoje relacje zarówno z członkami Stowarzyszenia, jak i osobami niemającymi takiego statusu, postanowienia, zgodnie z którym powierzenie ZAiKS praw do zbiorowego zarządu może być wypowiedziane przez każdą ze stron, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze

⁵⁴ Pkt 3.

⁵⁵ decyzja Prezesa UOKiK nr RWA 6/2009 s. 48.

skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego, w którym dokonano wypowiedzenia. Na podstawie analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz ustalonego w jej następstwie stanu faktycznego oraz po zbadaniu przesłanek wskazanych w ww. przepisie prawa, Prezes Urzędu doszedł do przekonania, iż wydanie decyzji na podstawie art. 12 ustawy jest zasadne. Treść zaproponowanego przez Stowarzyszenie zobowiązania po uzgodnieniu z Prezesem Urzędu została więc uwzględniona w sentencji niniejszej Decyzji.

(84) Zgodnie z art. 12 ust. 1 Prezes Urzędu może zobowiązać przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom, w tym przypadku wynikającym z art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy. Możliwość wydania przez Prezesa Urzędu, jako krajowy organ ochrony konkurencji, zgodnie z art. 35 rozporządzenia 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 TWE (101 i 102 TFUE) i art. 31 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* decyzji akceptującej zobowiązania złożonej przez przedsiębiorstwo w postępowaniu antymonopolowym, przewiduje też art. 5 rozporządzenia 1/2003.

(85) Prezes Urzędu uważa, że przyjęte zobowiązanie będzie wystarczające dla osiągnięcia celu postępowania. Przyjęcie okresu wypowiedzenia wynoszącego 3 miesiące ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego pozwoli wyeliminować niekorzystne skutki dla konkurencji, jakie w ocenie Prezesa Urzędu mogło pociągać za sobą stosowanie dotychczasowych zasad wypowiedzenia.

Jednocześnie Prezes Urzędu uznał, że oczekiwanego skutku przyjęcia zobowiązania ZAiKS na konkurencję nie niweczy zastrzeżenie przez Stowarzyszenie, w § 7 ust. 1 projektowanej umowy, że „wypowiedzenie nie narusza praw i obowiązków wynikających z umów licencyjnych zawartych przez ZAiKS na czas oznaczony”. Zdaniem Prezesa Urzędu takie zastrzeżenie pozwala na zachowanie właściwej równowagi między ochroną konkurencji i interesem osób chronionych przez ZAiKS, a wymogami prawidłowego wykonywania zbiorowego zarządu i interesem użytkowników praw. Ci bowiem mogą być zainteresowani w uzyskaniu od ZAiKS licencji na korzystanie z utworów z określonego repertuaru ZAiKS przez okres, w trakcie którego dany autor rezygnuje ze współpracy z ZAiKS. Zaproponowane przez ZAiKS ww. postanowienie zmierza do nienaruszania umów terminowych zawieranych przez ZAiKS z licencjobiorcami, w skróconym trzymiesięcznym okresie wypowiedzenia i umożliwia licencjobiorcy doprowadzenie do końca planowanego zamierzenia (np. zaplanowanych wystawień, koncertów), na które

może być zawarta umowa licencyjna z ZAiKS. W przypadku braku opisanego wyżej postanowienia, wypowiedzenie zbiorowego zarządu przez jakiegokolwiek autora chronionego przez ZAiKS zmuszałoby to Stowarzyszenie do wypowiadania użytkownikom praw zawartych umów licencyjnych w zakresie, w jakim dotyczyłyby korzystania z praw autora, który zrezygnował z usług ZAiKS. Użytkownicy praw mogliby w takim przypadku nie mieć pewności co do zakresu praw, co do których dysponują licencją udzieloną przez Stowarzyszenie.

Zdaniem Prezesa Urzędu oczekiwanego skutku zobowiązania na konkurencję nie niweczy również treści § 8 omawianego projektu, zgodnie z którym mimo wypowiedzenia Powierzenia, ZAiKS będzie uprawniony do dochodzenia wszelkich roszczeń wynikających z Powierzenia oraz rozliczania wynagrodzeń z tytułu wykorzystania utworów objętych Powierzeniem. W ocenie Prezesa Urzędu przypisane sobie przez ZAiKS ww. uprawnienia są niezbędne do skutecznej realizacji zbiorowego zarządu. Wymaga to bowiem, by za okres, w którym ZAiKS zarządzał określonymi prawami autorskimi, ZAiKS mógł domagać się rozliczeń od użytkowników praw również w okresie po rezygnacji przez autora z usług Stowarzyszenia.

(86) Prezes Urzędu nałożył na Stowarzyszenie na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), obowiązek wykonania zobowiązania przyjętego w pkt. I decyzji w terminie do 31 grudnia 2010 r. Termin ten z jednej strony pozwoli na szybkie wyeliminowanie z obrotu zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu zasad wypowiedzenia zbiorowego zarządzania, a z drugiej – na przyjęcie nowego kształtu tych zasad zgodnego z przyjętym przez Prezesa Urzędu zobowiązaniem, zgodnie z procedurami obowiązującymi w Stowarzyszeniu.

(87) Prezes Urzędu nałożył na Stowarzyszenie obowiązek złożenia sprawozdania o realizacji zobowiązania nałożonego w pkt I. decyzji w terminie 30 dni od upływu terminu wskazanego w pkt. II decyzji poprzez:

1. Przekazanie Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów treści wzorca umowy o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania zgodnej z pkt I decyzji tj. zawierającej postanowienie przewidujące, że powierzenie może być wypowiedziane z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec półrocza kalendarzowego.

2. Podanie daty, w której zakończone zostało rozsyłanie umów o powierzenie praw do zbiorowego zarządzania do wszystkich podmiotów, których prawami ZAiKS zarządzał na podstawie „Zobowiązania organizacyjnego” lub „Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania” .

3. Przekazanie informacji o liczbie autorów, których prawami ZAiKS zarządzał przed datą przyjęcia wzorca, o którym mowa wyżej, z którymi do końca terminu określonego w pkt II decyzji ZAiKS:

- a) zawarł nowe umowy
- b) nie zawarł nowych umów

oraz informacji o przyczynach ewentualnego nie zawarcia nowych umów.

(88) Nalożenie obowiązku złożenia sprawozdania jest konieczne z uwagi na brzmienie art.12 ust. 3 ustawy. Ponadto analiza sprawozdania pozwoli na weryfikację stopnia wykonania zobowiązania przez Stowarzyszenie.

(89) Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w sentencji.

(90) Od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy w zw. z art. 479 (28) k.p.c. - za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia niniejszej Decyzji.

*Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów*

Otrzymuje:

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS
ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa